

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA

**CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE**

**TOM LXIII – ZESZYT 2
2011**

POZNAŃ 2011

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Ajnenkiel, Wilhelm Brauner, Wojciech Góralski, Stanisław Grodziski (przewodniczący), Andrzej Gulczyński, Hubert Izdebski, Danuta Janicka, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski, Adam Lityński, Dorota Malec, Jacek Matuszewski, Józef Méléze-Modrzejewski, Henryk Olszewski (redaktor), Krzysztof Ożóg, Michał Pietrzak, Marian J. Ptak, Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Wacław Uruszcak, Stanisław Waltoś, Maria Zabłocka, Andrzej Zakrzewski

Sekretarz redakcji: Małgorzata Materniak-Pawłowska

Na język angielski tłumaczyła Iwona Grenda
Na język francuski tłumaczył Wojciech Szafrąński

Adres redakcji:

ul. Święty Marcin 90, Collegium Iuridicum, 61-809 Poznań
tel. 61/8294208, fax: 61/8294100, e-mail: cph@amu.edu.pl

Copyright © by Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2011
Copyright © by Wydawnictwo Poznańskie sp. z o.o., 2011

Skład i druk na zlecenie Wydziału Prawa i Administracji UAM

ISSN 0070-2471

Printed in Poland

Wydawnictwo Poznańskie sp. z o.o.
61-701 Poznań, ul. Fredry 8
Dział handlowy: tel. (061) 852-38-44
Sekretariat: tel. (061) 852-66-05; faks (061) 853-80-75
e-mail: wydawnictwo@wydawnictwo-poznanskie.pl
<http://www.wydawnictwo-poznanskie.pl>

BIBLIOTEKA UAM

196034 // T.63: 2
2011

SPIS TREŚCI – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

Tom LXIII – Zeszyt 2

DWIEŚCIE LAT AUSTRIACKIEJ KODYFIKACJI PRAWA CYWILNEGO (ABGB) – *TWO HUNDRED YEARS OF THE AUSTRIAN CODIFICATION OF THE CIVIL LAW (ABGB) – DEUX CENT ANS DE LA CODIFICATION AUTRICHIENNE DU DROIT CIVIL (ABGB)*

Wilhelm Braunecker, Trwałość pewnej kodyfikacji: 200 lat austriackiego kodeksu cywilnego ABGB	9
Stanisław Grodziski, Uwagi z okazji jubileuszu austriackiego kodeksu cywilnego z 1811 roku	23
Dorota Malec, ABGB w pracach Komisji Kodyfikacyjnej (1919-1939). Wzorzec pozytywny czy negatywny?	31

I. ROZPRAWY – PAPERS – ARTICLES

Lena Fijałkowska, Umowa sprzedaży w prawie starożytnego Bliskiego Wschodu	49
<i>The contract of sale in Ancient Near Eastern Law .....</i>	
<i>Le contrat de vente dans le droit du Proche Orient ancien .....</i>	
Sławomir Patrycjusz Kursa, Forma wydziedziczenia w prawie justyniańskim	65
<i>The form of disinheritance in the Justinian Law .....</i>	
<i>La forme d'exhérédation dans le Code Justinien .....</i>	
Magdalena Pyter, Prawne zasady użytkowania pojazdów mechanicznych w Drugiej Rzeczypospolitej	97
<i>The regulations governing the use of motor cars in the Second Republic of Poland .....</i>	
<i>Les règles juridiques d'utilisation des véhicules automobiles sous la Seconde République (1918-1939) .....</i>	
Arkadiusz Fastyn, Spór między Sądem Najwyższym a Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w przedmiocie wykładni art. 126 Konstytucji marcowej w świetle polityki wyznaniowej Drugiej Rzeczypospolitej	113
<i>Dispute between the Supreme Court and the Highest Administrative Court regarding the construction of art. 126 of the March Constitution in light of the religious policy of the Second Republic of Poland .....</i>	
<i>Le litige entre la Cour suprême et la Cour administrative suprême concernant l'interprétation de l'art. 126 de la Constitution du 17 mars 1921 à la lumière de la politique confessionnelle de la Seconde République .....</i>	
Paweł Kacprzak, Weryfikacja narodowościowa ludności rodzimej i rehabilitacja tzw. „volksdeuschów” w latach 1945-1949	149
<i>Verification of the nationality of the autochthonous population in Poland and rehabilitation of so called "volksdeutschen" between 1945-1949 .....</i>	
<i>La vérification ethnique de la population autochtone et l'rèhabilitation des „volksdeutsch" dans les années 1945-1949 .....</i>	
Michał Bózek, Debata konstytucyjna w Strefowej Radzie Doradczej w 1947 roku	167
<i>Constitutional debate in the Zonal Advisory Council in 1947 .....</i>	
<i>Le débat constitutionnel au sein du Conseil consultatif de la zone en 1947 .....</i>	

II. PRACE DROBNE I MATERIALY – MISCELLANEA – MISCELLES

Władysław Rozwadowski, Uwagi o tak zwanej własności relatywnej w prawie rzymskim	201
Paulina Święcicka, Formalność topikznego myślenia. Problem „reguł proceduralnych” dyskursu dogmatycznego rzymskich jurystów	209
Maria Nowak, Losy mancytacji i <i>testamentum per aes et libram</i> w okresie pryncypatu i późnego cesarstwa w świetle dokumentów praktyki prawnej	241
Jan Halberda, Doktryna <i>consideration</i> w angielskim prawie zobowiązań kontraktowych (XVI-XXI w.)	261
Sławomir Godek, „Rodzaj ludzi znaiomych tam pod imieniem Adwokatów, Patronów, Agentów, Jurystów”, czyli o palestrze w guberni litewskiej za panowania Pawła I	283
Jan Sowa, Formularz kancelarii hetmańskiej z przełomu XVII i XVIII wieku. <i>Processus sędów hetmańskich...</i> Szymona Franciszka Pułaskiego	305
Tomasz Srogośz, Geneza zasady <i>uti possidetis</i> w prawie międzynarodowym publicznym. Kilka uwag o kształtowaniu granic państwowych w Ameryce Łacińskiej w XIX i XX wieku	329
Piotr M. Pilarczyk, Kryzys 1821 roku w Królestwie Polskim. Odezwa Ministra Sekretarza Stanu z 25 maja 1821 roku	343
Piotr Szymaniec, Jana Stepy interpretacje myśli politycznej Hegla na tle polskiej recepcji heglizmu	351
Romuald Kraczkowski, Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 22 listopada 1938 roku o rozwiązaniu zrzeczeń wolnomularskich	371

III. ROZMOWY W REDAKCJI – CONVERSATIONS IN THE EDITORIAL OFFICE
– CONVERSATIONS DANS LA REDACTION

Z Profesorem Alfredem Koniecznym rozmawia Henryk Olszewski	401
Z Profesorem Moniką Hamanową rozmawia Stanisław Grodziski	409

IV. ARTYKUŁY RECENZYJNE – CRITICAL REVIEWS – ARTICLES CRITIQUES

Wacław Uruszcza, O znaczeniu badań nad staropolską kulturą prawną. Uwagi w związku z monografią Zygryda Rymaszewskiego <i>Z badań nad funkcjonowaniem sądów prawa polskiego w średniowieczu. Czynności woźnego sądowego</i> , 2010	417
Stanisław Wiech, Cenne studium o historii ustroju społeczno-politycznego Rosji w XIX i na początku XX wieku. Uwagi w związku z książką Andrieja Siergiejewicza Minakowa <i>Gubernatorskij korpus i cienralnaja vlast': problema wzaimootnoszenija (po materialam gubernij Czernoziemnego centra wtorej połowiny XIX – naczala XX ww.)</i> , 2011	425

V. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – REVIEWS AND CRITICAL NOTES
– COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES

„Historie. Jahrbuch des Zentrums für Historische Forschung Berlin der Polnischen Akademie der Wissenschaften”, Folgen 1-4, [Berlin] 2007-2011 (Henryk Olszewski)	435
Michał Stachura, <i>Wrogowie porządku publicznego. Studium agresji językowej w Kodeksie Teodozjusza, Nowelach Postteodozjańskich i Konstytucjach Sirmondiańskich</i> , 2010 (Paweł Filipczak)	437
Claudieter Schott, <i>Kindesannahme – Adoption – Wahlkindschaft. Rechtsgeschichte und Rechtsgeschichten</i> , 2009 (Andrzej Gulczyński)	440
<i>V Republika Francuska. Idee, konstytucja, interpretacje</i> . Wyboru dokonał, wstępem i komentarzem opatrzył Kazimierz Michał Ujazdowski, 2010 (Maria Ziernicka)	442

Paweł Grata, <i>Monopole skarbowe w polityce podatkowej Drugiej Rzeczypospolitej</i> , 2009 (Piotr M. Pilarczyk)	445
Marcin Rachwał, <i>Demokracja bezpośrednia w procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce</i> , 2010 (Przemysław Krzywośzyński)	447
Tomasz Sypniewski, <i>Rada Państwa w systemie organów władzy państwowej Polski Ludowej 1947-1989</i> , 2010 (Marek Krzymkowski)	451
Aleksandra Kmak-Pamirska, <i>Religia w czasach Trzeciej Rzeszy</i> , 2010 (Maksymilian Stanulewicz)	453

VI. IN MEMORIAM

Jan Baszkiewicz 1930-2011 (Krystyna Chojnicka)	461
Alan Rodger 1944-2011 (Łukasz Jan Korporowicz)	464

VII. KRONIKA – CHRONICLE – CHRONIQUE

Jubileusz Profesora Andrzeja Ajnenkiela (Henryk Olszewski)	467
Ogólnopolska konferencja naukowa „Grunwald i Konstancja. Geneza współczesnej wojny sprawiedliwej” (Jakub Skomiał)	468
Międzynarodowa konferencja: „Polskie interpretacje autorytaryzmu i totalitaryzmu” (Barbara Pawełko-Czajka, Piotr Szymaniec)	469
„Idea słuszności w prawie – przeszłość i terażniejszość”. Konferencja z okazji 40-lecia Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa Wydziału Prawa i Administracji UMCS (Adam Szot)	470
Międzynarodowa konferencja naukowa w Ołomuńcu: „Dwieście lat ABGB – od kodyfikacji ku rekodyfikacji czeskiego prawa cywilnego” (Józef Koreczuk)	472
Koło Naukowe doktryn polityczno-prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Gracjan Kupczak)	473
Obrona pracy doktorskiej mgra Piotra Miłosza Pilarczyka (Anna Michalska)	473
Sprostowanie	474

VIII. BIBLIOGRAFIA – BIBLIOGRAPHY – BIBLIOGRAPHIE

Materiały do polskiej bibliografii historycznoprawnej za rok 2009. Pod redakcją Andrzeja B. Zakrzewskiego. Materiały zebrali: Marzenna Paszkowska, Roman Sobotka, Maria Zabłocka, Andrzej B. Zakrzewski	475
---	-----

SPIS WSPÓLPRACOWNIKÓW ZESZYTU 2

Michał Bożek (Katowice)
Wilhelm Brauner (Wiedeń)
Krystyna Chojnicka (Kraków)
Arkadiusz Fastyn (Warszawa)
Lena Fijałkowska (Łódź)
Paweł Filipczak (Łódź)
Sławomir Godek (Warszawa)
Iwona Grenda (Poznań)
Stanisław Grodziski (Kraków)
Andrzej Gulczyński (Poznań)
Monika Hamanowa (Warszawa)
Paweł Kacprzak (Głogów)
Alfred Konieczny (Wrocław)
Józef Koredczuk (Wrocław)
Łukasz J. Korporowicz (Łódź)
Romuald Kraczkowski (Warszawa)
Marek Krzymkowski (Poznań)
Przemysław Krzywoszyński (Poznań)
Gracjan Kupczak (Poznań)
Sławomir P. Kursa (Warszawa)
Dorota Malec (Kraków)
Anna Michalska (Poznań)
Maria Nowak (Warszawa)
Henryk Olszewski (Poznań)
Marzenna Paszkowska (Warszawa)
Barbara Pawełko-Czajka (Wrocław)
Piotr M. Pilarczyk (Poznań)
Magdalena Pyter (Lublin)
Władysław Rozwadowski (Szczecin)
Jakub Skomial (Łódź)
Roman Sobotka (Warszawa)
Tomasz Sowa (Warszawa)
Tomasz Srogosz (Wrocław)
Maksymilian Stanulewicz (Poznań)
Wojciech Szafranski (Poznań)
Adam Szot (Lublin)
Piotr Szymaniec (Wrocław)
Paulina Święcicka (Kraków)
Wacław Uruszczak (Kraków)
Stanisław Wiech (Kielce)
Maria Zabłocka (Warszawa)
Andrzej B. Zakrzewski (Warszawa)
Maria Zmierczak (Poznań)